

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Meyeri S. Literarum Doct. & Prof. Uxor Christiana Sive De Conjugio Inter Duos Deque Incestu Et Divortiis, Dissertationes Tres

Meier, Johannes

Amstelædami, 1688

Cap. VI. An formatio & exstructio Evæ e costa Adami, ejusque associatio
Gen. II. 18. 21. 22. 23. Polygamiam insinuent?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40272

posuerint Theophilus atque Aletheus. Sed Daph. Arcuario pag. 42. & seq. hoc argumentandi genus non admodum probatur, eo quod lex soli homini data, adeoque falsa sit definitio juris naturalis a Justiniano data. Fatetur etiam, ex ista sententia multas sequi absurditates, licitam scilicet esse polygamiam muliebrem, licitas esse nuptias inter proximos consanguineos, matrem & filium, patrem & filiam &c. sicut coeunt animalia nullo cetera dilectu. Nec habetur turpe juvenæ ferre patrem tergo: fit equo sua filia conjux. Ovid. *Metam. lib. x*. Et posito, animalia in propagatione generis humani esse imitanda, improbat tamen exemplum a foetidis hædis desumptum. Tandem concludit p. 46--49. ea opera, quæ homo cum animalibus habet communia, tamdiu licita habenda, donec ostendatur alia lex, alia causa, aliud fundamentum, quo Polygamiam homini prohibitam esse constet; quod si non detur, huic Polygamorum sententiæ subscribendum esse putat. Nos illud fundamentum ostendimus supra ex primo instituto Gen. 11. 24. & ulterius ostendemus.

CAPUT VI.

An formatio & constructio Eve e costa Adami, ejusque associatio Gen. 11. 18. 21. 22. 23. Polygamiam insinuent.

Conjugium mariti cum pluribus uxoribus Deum insinuasse, contendit par Polygamorum, cum ex costa, quarum plures sunt in corpore humano, foeminam efformavit, eamque Adamo instar sociæ & adjutorii adjunxit. Sicut enim, pergit Theophilus Thef. xvii. costarum pluralitas ad motum, meliorem proportionem, conservationem & protectionem totius corporis non modo conducit, sed fere est necessaria, ita & pluralitas uxorum, non tantum prodest ad mariti sustentationem & defensionem, sed etiam necessaria quodammodo est, non tantum necessitate mediæ, sed & præcepti. Et Thef. xxx. Quod est instar costæ, ejus pluralitas præstat unitate. Atqui foemina est instar costæ.

II. Sed respondemus *κατὰ τὸ ἑῖς*, quia Deus ex una tantum costa Adami unam formavit uxorem, insinuare potius voluit mariti conjugium cum una. Si enim Theophili commentum insinuare voluisset Deus, ex pluribus costis procul dubio plu-

plures uxores exstruxisset. Cum igitur sapientissimus creator, qui optime novit, quid homini utile & necessarium, unicam fecerit Evam, ex una costa Adami, judicare promptum est, ejus solius conjunctione, bono naturæ communi decenter propagandi genus humanum, abunde esse prospectum. Cui enim, amabo, magis necessariæ fuissent plures uxores, quam Adamo, ad sustentationem & defensionem corporis, præsertim post lapsum, quem prævidit Deus? Et si procederet Theophili ratiocinatio, sequeretur uni viro jungendas esse uxores viginti & ultra, tot nempe, quot sunt costæ hominis, siquidem in utroque latere ut plurimum, testibus Medicis, duodecim reperiuntur, tam in viris, quam in mulieribus, raro tredecim, & rarius undecim utrinque. Barth. *Anat.* l. iv. c. xvii. Neque propterea mancus fuisset Adamus, sicut talis non evasit, ablata una, quia Deo facile fuit, alias substituere; neque costæ in viro superfluæ fuissent, quemadmodum semen in homine non abundat, ex quo datur generatio.

III. Abarbenelem virum eruditum & acutum inter alios Hebræorum & hic audiendum censeo, qui hoc modo commentatur ad nostrum textum *Comment. in pent.* fol. 28. 2. *Visum est Deo, ut crearet mulierem e costa hominis: neque eam seorsim ac separatim condere voluit, sicut ceterorum animantium fœminas, & ipsum Adamum, propterea quod ceterorum animantium fœmina maribus nisi procreandi ergo duntaxat, non conjungantur, ac nihil præterea illis cum maribus sit, ut qua seorsim vitam agant. At vero homini fœmina est opus, cum ad alia multa, tum ad cibos parandos, & alia domestica officia, ideoque homini subjaceat obediatque necesse est. Oportuit idcirco mulierem partem esse illius corporis, ut ceu pars suo toti conjungeretur, adhereretque firmitus, ipsum amaret, tuereturque, quoad posset. Et paulo post: neque vero creavit Deus mulierem ex pedibus, qua abjectior in homine pars, ne illam haberet pro ancilla; neque ex capite, ne illa sibi videretur Domina, sed ex costa, qua medio in corpore jaceret, ut doceretur, utrique parem in domo locum competere.* pergit: *ולא היה צלע מפני זה כותר ולא דבר בטל כי הנה יש דבר שהוא כותר אצל האיש הפרטי והוא הכרחי כפי המין כמו הלחות הורעיי שהוא כותר כפי האיש והטבע יאהבו וישמרו לענין ההולדה להשארות המין כן הוא כותר כפי האיש והטבע יאהבו וישמרו לענין ההולדה להשארות המין כן הוא כותר כפי האדם והכרחי להולדה אשה* *Neque tamen costa illa superflua fuit aut otiosa; est enim aliquid inutile cuiusdam singulari, quod tamen*

tamen est necessarium speciei: sic semen superfluum est ratione individui, ipsum tamen charum habet natura, conservatque ad procreationem, generisque propagationem. Similiter statuendum de costa illa, fuisse inutilem primo homini, ast necessariam ad mulieris procreationem.

IV. Quærit Arcuarius p. 53. utrum ex eo, quod una costa ad Evæ formationem adhibita a Deo plures ducere uxores prohibitum fuisse, sequatur, an vero inde tantum concludere liceat, Deum plures facere noluisse? ille posterius eligit, cujus hanc adfert rationem, quod Deus ex uno sanguine omne genus humanum propagari voluerit Act. xvii. 29. pariter Athanasius p. 162. ideoque Evam nominatam matrem omnium viventium. Sed non video, qui negari queat, quod Adamus & Deus ipse sua approbatione inde concludit Gen. 11. 24. על כן ideo erunt duo in carnem unam, nempe quia mulier ex una viri costa facta. Ut enim hanc conjunctionem maris & foeminae, cujus Deus auctor fuerat, placere sibi, testaretur, hac lege, Adami ore prolata, individuum societatem jubente, homines circumscriptit, quemadmodum supra satis superque demonstratum. Ita consummavit Deus opus suum septimo die, & quievit eo על כן ברוך ייחודו ideo benedixit Deus diei Sabbathi, & sanctificavit eum. Gen. 11. 2. 3. Exod. xx. 11. Conf. Pf. 1. 5. xl. 11. 7. Similia multa invenis passim in Sacris. על כן super sic, super hanc basin & hoc firmamentum (ex כן) cum res sic se habeat, propterea hoc factum vel futurum est. Qui ergo hanc illationem & conclusionem negat, is negat conclusionem ab ipso Deo & Adamo factam. R. Bechai ad comma 23. notat: Hac vice tantum assumpta est mulier os ex ossibus meis. Sed deinceps haud necesse erit, extrahi mulierem e costa, sed procreationi liberorum studebunt homines, nasceturque mulier secundum morem mundi.

V. Quod rationem illam attinet, a libidinis & polygamiae advocatis allegatam, quæ concernit generis humani propagationem, ea valet quidem Adami, non Evæ respectu, ita ut non obstante regula Apostoli Act. xvii. 26. ex pluribus costis plures foeminae formari potuissent, manente uno sanguine, sive una origine ac cognatione ex femine unius Adami. Et Evam ratione folius vitæ naturalis ita dictam, quod illi contendunt, falsum est. Appellaverat eam antea Adam אשה ischah viram Gen. 11. 23. ratione ortus passivi, quia ex viro desumpta formataque fuerat, non quidem secundum totum sui, quod Calovius aliique volunt, qui animam instar furculi ex arbore propaga-

ri statuunt, sed tantum secundum corpus, anima Evæ eadem ratione, qua Adamo, per sufflationis modum, a Deo indita. Nunc autem dicit חַיָּה *Chavva*, i. e. *vivam* seu *vividam* Gen. III. 20. propter ortum activum, quia ex ipsa ad omnes victuros vita erat derivanda. Quæ non est vita mere naturalis per generationem communicanda, quia hæc facultas die sexto, non mulieri duntaxat, verum etiam Adamo & omnibus animantibus, jam data erat, quam si attendisset Adam, se potius isto nomine indigitasset, qui vere pater erat omnis viventis, ex cujus sanguine genus humanum propagatum Act. XVI. 26. Sed erat vita spiritualis, & per hanc gratiam simul communicata hujus temporalis vitæ prolongatio.

VI. Ex hoc fundamento, si non concessa fuerit Polygamia simultanea, Arcuarius creatorem neque secundas nuptias, etiam defuncta uxore, permisisse Adamo concludit p. 54. 55. 56. Quæ cum hodie permittantur, cessante causâ illa fundamentali, etiam recte, vivente adhuc uxore, ad secundas pluresve nuptias transiri censet, cessante eadem causâ, quod scilicet unam vellet Deus originem extare generis humani, quam manere, ait, si vel viginti quis hodie simul ducat uxores omnes viventes, aut successive post mortem prioris. Ut ita tam polygamia simultanea, quam successiva sit licita. Qua ratione cadere putat fundamentum, adhuc illicitum esse, quod tale fuit in statu innocentia. Verum enimvero quemadmodum modo negavimus, ideo Adamo non potuisse plures ex pluribus costis formari mulieres, quod ex uno sanguine totum genus humanum derivandum foret; ita nunc quoque Arcuario non concedimus, ob hanc rationem non licuisse Adamo transire ad secunda vota, post mortem prioris maritæ; alia enim erat ratio, videlicet incestus, quia filiam ducere debuisset in linea descendente, quod Gen. II. 24. consentientibus Hebræis Doctoribus, prohibitum est ad dies usque Messia, sive in perpetuum, sicut supra cap. II. §. XVI. XIX. demonstratum. Ergo quemadmodum Deus locum, ex quo desumpsit Evam, opplevit carne, quidni pariter restitui velit, mortua uxore, costam illam, ut adhuc plures uxores ducere liceat, non simul, sed successive, necessitate auxilium exigente?

VII. Valet ergo hic quoque, quod profundæ eruditionis Theologus Fr. Spanhemius respondet Maldonato, insolubile vinculum matrimonii, etiam ratione infantis, ex Matth. XIX. elicienti, quod Christus argumentetur, Deum non plures, sed unam tantum foeminam uni fecisse viro, & inde colligere non

non debere plures habere, i. e. unam dimittere & aliam ducere. Idem valere, ne propter fornicationem aliam ducere liceat, quod uni viro una tantum foemina facta sit. Regerit inter alia Spanhemius, *Dub. Ev. p. III. D. CL.* uni unam habendam, opposite ad polygamiam simultaneam, & ad divortia levia, illegitima, non opposite ad polygamiam successivam, ad quam legitimis de causis & legitime itur. Questionem quidem motam fuisse de successiva, sed illegitima, non legitima, qualis inter Judæos obtinuerat, quæ introducebatur uxoribus dimissis *κατα πᾶσαν αἰτίαν.*

VIII. Quod autem Arcuarius p. 51. argumentum ex B. Pontio Legionensi adducit, e dominio uxoris, ex latere viri desumptæ, dominatus participis factæ sequi monogamiam, id non omni modo procedere cum ipso fatemur, siquidem hæc gloria & excellentia supra mulierem ex fine & ordine creationis viro collata 1 Cor. x. 7. 8. 9. licet in animantia ambo dominium acceperint. Gen. 1. 28. sed post lapsum mulieri sola obedientiæ & obsequii gloria relicta Gen. 1. 11. 16. Quod enim propter ordinem redemptionis vicissim viro exæquata 1 Cor. xi. 11. 12. ut sicut mulier ex viro est naturaliter, ita per mulierem vitæ supernaturalis origo ad virum derivata sit Gen. 1. 11. 29. quo pacto sibi mutuo debitores sunt constituti, id obedientiam mulieris, & dominium viri neutiquam tollit. Interim ista naturæ imparitas, tantum abest, ut prohibeat, quo minus hæc unio arcta sit, ut contra reddat arctiorem. Minime vero dominium hoc comparandum esse cum eo, quod herus habet in servos, juxta cum aliis abunde docuit Abarbenel supra citatus, *creatam esse Evam non ex pedibus, ne illam pro ancilla maritus haberet.* Quod clarius patebit Cap. VII.

IX. Subjungunt Athanasius p. 176. & Arcuarius p. 58. 59. aliud argumentum, huic materiæ de costa connexum. Quodcumque est instar ædificii, illius pluralitas (cæteris paribus, si scilicet nullibi prohibita) præstat unitate. Atqui uxor. Ergo. Potest enim quis plura possidere ædificia, & quo plura possidet, eo ditior est, & eo melius plures potest accommodare uxores. Ast valet hic eadem responsio, quæ supra data ad argumentum a costa petum, cur nempe creator plures costas, plura ædificia Adamo, qui ditissimus erat, non extruxerit, ut par erat, si homines ad imitationem polygamie provocare voluisset. Deinde simile istud extenditur ultra scopum Mosis, qui verbo ædificandi formationem Evæ

expressit, quod peculiari conclavi seu contignatione sit instructa, ad habitationem concipiendi foetus. Ideo non eodem modo, quo Adam, condita est, nec quo ceterorum animantium foeminae, quae una cum maribus editae sunt, ut Deus caveret, ne homines perinde ac belluae libid. narentur, quod etiam Doctissimus Camero adnotavit ad Matth. xix. 6. Accedit, quod creator, formata & aedificata Eva, non dixerit, ideo plures erunt in carnem unam, quia plures sunt costae, & plura aedificia, sed, *ideo duo erunt in carnem unam*, Gen. 11. 24. nempe quia Eva ex costa Adami, vira ex viro desumpta, comm. 21. 22. 23. Quapropter recte in parenthesi monuit Athanasius, *si nullibi sit prohibita pluralitas uxorum*. Atqui Deus commate sequenti 24. statim prohibuit. Quicquid ergo adferunt adversarii speciose, id facile semper refutatur verbis Institutionis.

X. Uxorum pluralitatem homini non modo conducere, sed & costarum plurium instar necessariam esse, cum necessitate medii, tum necessitate praeccepti, prolixè Theophilus juxta cum Athanasio demonstratum ivit Theol. xviii. & seqq. Necessitatem medii examinabimus, ubi discutiemus argumenta e naturali jure desumpta; de necessitate praeccepti sequenti capite vii. differemus. Hic series & ordo rei subnectere jubet, quod Theol. xxx. de *auxilio* hominis adferunt adversarii Gen. 11. 18. ex quo similibusque locis ita argumentantur: Quodcunque est instar adjutorii, socii, vitis, navis, unionis, illius pluralitas praestat unitate. Atqui foemina respectu mariti est instar adjutorii, socii, vitis Psal. cxxvii. navis, unionis Prov. xxx. Ergo. Responsio est in promptu: Si hoc argumentum militaret, non duae, aut tres, aut quatuor, sed mille & plures essent viro adjungendae. Sed quia Scriptura sacra in singulari loquitur de *auxilio*, non de auxiliis, potius retorquemus argumentum, quod scilicet tale est, ejus unitas praestat pluralitate.

XI. Neque hic, quid praestet, & utilius, sed quid legitimum, quid licitum sit, quaeritur. Excipit Daph. Arcuarius p. 58. Vocem *auxilii* aequè de pluribus, ac de una exponi posse. Sed hoc est nodum in scirpo quaerere, cum formatio unius Evae, si numerus singularis, quo auxilium vel socia exprimitur, non suffecerit, satis hanc interpretationem confutet. Neque in Polygamia uxor semper est *coram eo*, circa maritum, juxta divinum

vinum institutum, sed in gynecæis & diversis ædificiis habitat seorsim, sicut Ester cap. 11. 2. 111. 11. per aliquot dies & menses non vocata. Finis autem hujus unionis erat, ut vir auxilium & subsidium haberet in promptu, quod esset coram ipso, eique simile, in unum cum eo coalescens. Non ita foemina animalium maribus sociatae sunt, inquit Abarbenel *Commentario in libros Moysis fol. 27. col. 4.* utpote quæ statim divelluntur.

XII. Fingit Athanasius, Adamum, cum pessima adjutrix fuerit Eva, Diaboli potius, quam viri, de aliis adiutoriis idem præsumpsisse, atque ea propter a pluribus abhorruisse. Quod falsissimum esse commentum, nemo non videt; quum ante lapsum omnia ista verba Deus pronunciaverit, neque Adamum in consilium adhibuerit, a quo nec impeditus fuit. Denique excipiunt polygamiaæ patroni, Deum loqui de uno tantum auxilio, in uno matrimonio, in polygamia autem non unum, sed plura contrahi matrimonia, quorum singula unum auxilium admittant. Destruere quidem fatentur polygamiam unitatem *auxilii*, non autem unitatem auxilii in uno matrimonio; secus enim omnia matrimonia post Adamum fore damnanda, in quibus etiam multa sint auxilia. Cui difficultati satisfacere nescit Arcuarius p. 57. Ego autem illud absurdorum omnium absurdissimum esse judico. Hoc ipsum *κρίνωμενον* est, utrum plura simul matrimonia, prima uxore nondum mortua, contrahere sit licitum. Quod non est supponendum, sed probandum. Exemplo saltem Adami probari nequit. Eadem objectio redit capite sequenti. Ideoque hic diutius hisce figmentis & effugiis immorari me piget.

CAPUT VII.

Virum verba, crescite & multiplicamini Gen. 1. 28. ac unius Eve ad Adamum adductio Cap. 11. 22. monogamiam vel polygamiam adstruant?

MEntem præcepti de multiplicatione & fructificatione Gen. 1. 28. supra capite primo exposuimus. Ut veritas paulo clarius eluceat, & ad partes nostras inclinet pendens forsân adhuc lectoris animus, objectionibus hisce adversariorum occurrendum. Athanasius quidem præmonet p. 148. Theophilum tanquam negantem polygamiam esse peccatum, ab omni probatione potuisse ab-